

ZAMBİYA ÜLKE BÜLTENİ

2018

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

İçindekiler

Genel Bilgiler	2
Siyasi Yapı	2
Genel Ekonomik Görünüm	3
Ekonomi Politikaları.....	3
Dış Ticaret.....	4
Ülkenin Dış Ticareti (1000 \$)	4
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	Error! Bookmark not defined.
Zambiya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	5
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$).....	Error! Bookmark not defined.
Zambiya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	6
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler.....	7
Türkiye ile İkili Ticaret.....	7
Türkiye –Zambiya Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları, 1000).....	7
Türkiye'nin Zambiya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	7
Türkiye'nin Zambiya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	9
Faydalı Bilgiler.....	10
İletişim	11

ZAMBİYA CUMHURİYETİ

Genel Bilgiler

Resmi Adı : Zambiya Cumhuriyeti

Yönetim Şekli : Cumhuriyet

Cumhurbaşkanı : Edgar Chagwa Lungu (2015'ten beri)

Yüz Ölçümü : 752.614 km²

Toplam Nüfus : 15.520.000 (2015-IMF)

Nüfus Artış Hızı : % 2.7

Ortalama Yaşam Süresi: 57

Etnik Dağılım : Zambiya'da nüfusun %98'ini, siyahi Afrikalı halk oluşturmaktadır. 72 kabile vardır. Bemba en kalabalık kabiledir. Diğer kalabalık kabileler arasında Tonga, Ngoni, Lozi'ler sayılabilir.

Dini Dağılım : Protestan %75.3, Katolik % 20.2, Müslüman %0.5, diğer %2

Okuma Yazma Oranı : % 61.4

Konuşulan Diller : İngilizce (resmi), Bemba, Nyanja, Tonga ve diğer yerel diller

Başkent : Lusaka

Başlıca Büyük Şehirler : Lusaka, Kitwe, Ndola

Para Birimi : Zambiya Kwachası

Saat Farkı : -1

Resmi Tatiller : 1 Ocak (Yeni Yıl), 8 Mart (Uluslararası Kadınlar Günü), 12 Mart (Gençlik Günü), 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 25 Mayıs (Afrika Özgürlük Günü), 6 Temmuz (Kahramanlar Günü), 7 Temmuz (Birlik Günü), 3 Ağustos (Çiftçiler Günü), 24 Ekim (Bağımsızlık Günü), 25 Aralık (Noel)

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:

BM, Afrika Birliği (AU), Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC), İngiliz Uluslar Topluluğu, COMESA, Afrika Karayip ve Pasifik Grubu Ülkeleri (ACP), Afrika Göller Yöresi Birliği (ICGLR).

Siyasi Yapı

Zambiya tarihinde önemli bir şahıs olan Cecil John Rhodes 1888'de ülkedeki mahalli şeflerle madenler üzerine anlaşmalar imzaladı. Bölgeyi keşif ve geliştirme için İngiltere hükümetinin imtiyaz tanıdığı İngiliz Güney Afrika şirketini kurdu. İngiliz hükümeti buna ülke üzerinde tam ekonomik ve siyasi kontrol imkanı tanıdı. 1924'e kadar ülkeyi gerçekten yöneten bu şirketti. 1924'te İngiliz hükümeti kontrolü üzerine alarak, Kuzey Rodezya himaye devletini kurdu.

1953'te Kuzey Rodezya (şimdiki Zambiya), Güney Rodezya (şimdiki Rodezya) ve Nyasaland (şimdiki Malami) Rodezya ve Nyasaland federasyonunu kurdular. Afrikalıların çoğunluğu, yönetim beyazların elinde olduğundan, muhalefet ettiler. 1962'de Nyasaland federasyondan ayrıldı ve 31 Aralık 1963'te federasyon dağıldı.

1964 Ocağında Kuzey Rodezya'da iç bağımsızlık tanıyan bir anayasa uyarınca seçimler yapıldı. 24 Ekim 1964'te ülke Zambia ismini alarak bağımsızlığını kazandı. Bağımsızlığını kazanmasından sonra devlet başkanı olan Kenneth Kaunda 1991'de yapılan başkanlık ve parlamento seçimlerini

kaybedinceye kadar bu görevini devam ettirdi. 1991’de seçimleri kazanan Frederick Chiluba devlet başkanı oldu.

Halihazırda, Zambiya’nın başkanı Michael Sata olup partisi Patriotic Front’un (PF) 2012-2016 yılları arasında iktidarda kalacağı öngörülmektedir. Politik istikrarın devam edeceği düşünülmektedir. Hükümetin gelir paylaşımını adil bir şekilde yapması beklenmektedir. Makro ekonomik istikrar korunmaktadır.

Zambia Cumhûriyeti 136 üyeli bir parlamentoya sahiptir. 11 üyesi devlet başkanı tarafından atanır. Parlamento üyeleri beş yılda bir seçilir. Devlet başkanı anayasaya göre 5 yılda bir doğrudan halk tarafından seçilir. Ülke 9 eyalete ayrılmıştır

Genel Ekonomik Görünüm

	2015	2016	2017*
GSYİH (milyar\$)	21.2	21.1	21.7
KİŞİ BAŞI GSYİH (\$)	1.318	1.269	1.504
BÜYÜME (%)	2.9	3.6	4.1
İhracat (milyar \$)	7.9	7.0	8.2
İthalat (milyar \$)	10	8.9	8.5
Dış Borçlar (milyar \$)	13	12.5	14.5
Enflasyon Oranı (%)	10	18.2	6.6
Cari İşlemler Dengesi (%)	-0.8	-0.9	-0.6

Kaynak: BMI

*Tahmini

Zambiya’da çalışan nüfusun % 65’i tarımla, % 35’i sanayi ve ticaretle uğraşır. Ülkenin belli başlı tarım ürünleri mısır, tütün, yerfıstığı, pamuk ve şekerdir. Tekstil, lastik, boru, patlayıcı madde ve tütün sanayileri gelişmiş durumdadır. Önceleri yabancı sermayenin elinde olan maden işletmesi, 1969’dan itibaren yavaş yavaş devletleştirilmiştir. Kauçuk ve fildişi ülkenin önemli zenginlik kaynaklarıdır.

Zambiya’nın belli başlı ihraç malları bakır, kurşun, çinko ve tütündür. Ülke en çok mamul maddeler ve makineler ithal eder. Bakır ana ihraç malı olup, dünya piyasasında bakır fiyatlarının düşmesi Zambiya’ya büyük ölçüde tesir etmektedir. Mesela 1980 başlarında bakır fiyatlarındaki düşüş, ekonomik sıkıntıya sebep olmuştur.

Zambiya’da çalışan nüfusun % 65’i tarımla, % 35’i sanayi ve ticaretle uğraşır. Ülkenin belli başlı tarım ürünleri mısır, tütün, yerfıstığı, pamuk ve şekerdir. Tekstil, lastik, boru, patlayıcı madde ve tütün sanayileri gelişmiş durumdadır. Önceleri yabancı sermayenin elinde olan maden işletmesi, 1969’dan itibaren yavaş yavaş devletleştirilmiştir. Kauçuk ve fildişi ülkenin önemli zenginlik kaynaklarıdır.

Zambiya’nın belli başlı ihraç malları bakır, kurşun, çinko ve tütündür. Ülke en çok mamul maddeler ve makineler ithal eder. Bakır ana ihraç malı olup, dünya piyasasında bakır fiyatlarının düşmesi Zambiya’ya büyük ölçüde tesir etmektedir. Mesela 1980 başlarında bakır fiyatlarındaki düşüş, ekonomik sıkıntıya sebep olmuştur.

Ekonomi Politikaları

Madencilik sektöründeki politikanın değişmesine rağmen büyük bir değişim süreci yaşanması beklenmemektedir.

Dış Ticaret

2016 yılı verilerine göre Zambiya'nın ihracatı önceki yıla göre % 30 oranında gerileyerek 4,9 milyar dolar olmuştur. Dünya sıralamasında ihracat performansına göre 100. Sırada yer almaktadır.2015 yılı ihracatındaki başlıca ülkeler İsviçre (%44), Çin (%14,5), Singapur (%8), Güney Afrika (%8) ve Demokratik Kongo (%8) olurken, başlıca ihraç ürünleri işlenmiş ve işlenmemiş bakır, yaprak tütün ve tütün döküntüleri, kıymetli veya yarı kıymetli taşlar ile kobalt maltları, kobalt ürünleridir.

2016 yılı ithalatı önceki yıla göre % 57 oranında azalarak 3,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya ithalatında 138. sırada yer almaktadır. 2015 yılı ithalatındaki başlıca ülkeler Güney Afrika (% 31), Demokratik Kongo (%11), Çin (%8), Morityus(%6) ve Kenya (%5)'dir. İthalatındaki başlıca ürünler: petrol yağları, makina ve cihazlar için aksam ve parçalar, telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya ve vermeye mahsus diğer cihazlar, eşya taşımaya mahsus motorlu cihazlar, azotlu mineral veya kimyasal gübreler (ITC-Trademap)

<http://www.zra.org.zm/ImportTariff.php> adresinden Zambiya'nın gümrük vergilerine ulaşabilirsiniz.

Ülkenin Dış Ticareti (1000 \$)

	2012	2013	2014	2015	2016*
İhracat	9.364.653	10.594.069	9.687.918	6.979.472	4.896.680
İthalat	8.805.153	10.161.843	9.539.024	8.416.494	3.609.068
Denge	559.500	432.226	148.894	-1.437.022	1.287.612
Hacim	18.169.806	20.755.912	19.226.942	15.395.966	8.505.748

Kaynak: www.trademap.org, Mayıs 2017

*Mirror Data

Zambiya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Ülkenin en çok ithal ettiği ürünler arasında, sırasıyla; yakıt vb. enerji ürünleri, çeşitli taşıtlar, mekanik/motorlu araçlar, yedek parçalar ve çeşitli elektrikli veya mekanik makineler, maden cevheri (özellikle Kongo DC kaynaklı), ses/TV sistemleri, gübre, kimyasal ürünler, plastik sektörüne ilişkin ürünler, çeşitli sağlık malzemeleri (ilaçlar, optik) gibi her türlü sanayi (mamül) ürünler, balık yemi ve yapı malzemeleri sayılmaktadır.

GTİP	ÜRÜN	2014	2015	2016*
	GENEL TOPLAM	9.539.024	8.416.494	3.609.068
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.075.842	1.091.301	162.967
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	152.153	135.918	113.735
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	109.681	114.819	107.786
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	348.125	168.314	107.659
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	203.547	235.651	98.778

Kaynak: www.trademap.org, Mayıs 2017

*Mirror Data

Zambiya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Zambiya'nın en önemli ihraç malları arasında, bakır, kobalt, kurşun, çinko vb. doğal kaynaklar / kıymetli madenler geçmekte olup; ardından, tütün, şeker, tahıl, kaju, soya gibi işlenmemiş çeşitli tarımsal ürünler/tahıllar ve 2017 yılına mahsus olarak kırtasiye ürünleri sayılmaktadır.

GTİP	ÜRÜN	2014	2015	2016*
	GENEL TOPLAM	9.687.918	6.979.472	4.896.680
7402	Rafine edilmemiş bakır; elektrolitik rafine için bakır anotları	29	642.329	2.696.553
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	7.104.549	4.444.311	1.144.690
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	143.137	88.141	172.765
7103	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	95.803	59.654	165.381
8105	Kobalt matları ve kobalt metalurjisinin diğer ara ürünleri; kobalt ve kobaltdan eşya (döküntü ve hurdalar dâhil)	122.699	75.237	101.946

Kaynak: www.trademap.org, Mayıs 2017

*Mirror Data

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Türkiye ile İkili Ticaret

Ülkemiz, 2002'den 2011 yılına kadar Zambiya'dan **net ithalatçı** konumunda iken, devam eden yıllarda Zambiya'ya **net ihracatçı** konumuna yükselmiştir. Ancak ticaret hacmimiz oldukça düşük seyretmektedir.

Toplam ticaret hacmimiz, 2014 ve 2015 yıllarında 35 milyon ABD Dolarına kadar yükselmiş iken özellikle 2016 yılından bu yana 20 milyon ABD Doları düzeylerine kadar düşmüştür. Bu rakamın ortalama %80'i Zambiya'ya ihracatımızdan, %20'si ise Zambiya'dan ithalatımızdan oluşmaktadır.

Türkiye, gelişmiş bir ekonomi olarak, Zambiya'ya (dörtlü GTİP bazında) 420'den fazla farklı ürün grubunda ihracat yapmışken; Türkiye, Zambiya'dan yaklaşık 45 farklı ürün grubunda ithalat yapmıştır.

Türkiye -Zambiya Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları, 1000)

Yıl	İhracat (\$ / Bin)	İhracat Değişim %	İthalat (\$ / Bin)	İthalat Değişim %	Hacim (\$ / Bin)	Denge (\$ / Bin)
2010	6.033	123,1	8.316	220,3	14.348	-2.283
2011	6.198	2,7	113.457	1.264,40	119.655	-107.259
2012	12.964	109,2	6.017	-94,7	18.981	6.946
2013	21.523	66	1.301	-78,4	22.825	20.222
2014	21.966	2,1	12.822	885,2	34.788	9.144
2015	28.934	31,7	3.098	-75,8	32.032	25.836
2016	14.294	-50,6	5.188	67,4	19.482	9.106
2017	16.603	16,2	5.213	0,5	21.815	11.390
2017 / (1-2)	2.019	9,3	221	-59,5	2.240	1.798
2018 / (1-2)	2.350	16,4	170	-23,4	2.519	2.180

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Türkiye'nin Zambiya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Türk firmalarının Zambiya'ya ihraç ettiği başlıca ürünler;

- çeşitli makineler, mekanik cihazlar, aletler ve yedek parçaları,
- demir veya çelikten eşyalar,
- elektrikli makine ve cihazlar ile bunların yedek parçalarıdır.

Yukarıda sayılan bu 3 ürün grubu, ülkemizin bugüne kadar Zambiya'ya yaptığı ihracatın yaklaşık %60'ına karşılık gelmektedir. Bu ürünler arasında özellikle traktörler, taş, toprak, tarım ürünleri, metal cevheri vb. için kullanılan makine ve cihazlar, otomobil yedek parçaları, elektronik ürünleri, çeşitli yapı malzemeleri, gıda işleme makineleri, paketleme ve ambalajlama makineleri sayılabilir.

Ayrıca, tekstil ürünleri (halı, giyim ürünleri, vb.), mobilya, şekerleme, çikolata ve kakao içeren gıda ürünlerinin istikrarlı olarak Zambiya piyasasına ihraç edilebildiği kaydedilmektedir. Son 2-3 yıl

içerisinde prefabrik yapı ithalatının yeni yeni başladığı gözlenmektedir. Diğer taraftan, hijyenik havlu/malzemelerin ihracatında son 2 yıldır ciddi düşüş kaydedilmiştir.

Türkiye'nin Zambiya'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Türk firmalarının Zambiya'dan ithal ettiği ürünlerin başında “bakır ve bakırdan eşya” gelmektedir. İthalatımızın yaklaşık %75'i bakır cevherine bağlı olduğundan bakır fiyatındaki küresel dalgalanmalara bağlı olan **Zambiya'nın bakır üretimi, ikili net ticaretimiz üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.**

Bakır cevherine bağlı olarak, ithalatımızda öne çıkan ürünler;

- kobalt matları ve diğer ara ürünleri, işlenmemiş kobalt, tozları,
- rafine bakır-katotlar ve katot parçaları,
- rafine edilmiş bakırdan tel,
- ferro-manganez.

Ayrıca tütün (tamamen/kısmen sapları koparılmış, damarı çıkarılmış) ve tütün döküntüleri ürünlerinin ithalatımızdaki payı son dönemde artmıştır. Önceden yaklaşık %20 oranında iken 2017 yılı itibariyle toplam ithalatımızın %35'i düzeyine yükselmiştir.

2017 yılına mahsus olarak toplam ithalatımızın %20'si oranında pamuk ithalatımız kaydedilmiştir.

Faydalı Bilgiler

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Barış Çuvalcı, Afrika Bölge Koordinatörü, +90 212 339 50 32

Evren Doğan, İş Konseyi Koordinatörü, +90 212 339 50 51

İrem Develioğlu, İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 70

Saadet Gülmez, , İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 61

E-posta: africa@deik.org.tr

İletişim

T.C. Lusaka Büyükelçiliği

Adres: 5208 United Nations Avenue, Longacres, Lusaka

Tel: +260-211-258-341

Faks: +260-211-258-345

E-mail: embassy.lusaka@mfa.gov.tr

Zambiya Fahri Konsolosluğu

Fahri Konsolos Bülent Göktuna

Adres: Cumhuriyet Cd. Kervansaray Apt. No:30/20 Şişli/İstanbul

Tel: 0090 212 232 20 00

Faks: 0090 212 232 20 01

E-posta: hrdirector@zambiyafk.com

Web: www.zambiyafk.com

Zambiya Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği

Büyükelçi Mirriam Kaseba Mulenga

Adres: İlbahar Mah. Galip Erdem Cd. 610. Sk. No:9, Çankaya/Ankara

Tel: 0090 312 490 90 86

Fax: 0090 312 490 90 96

E-mail: zambiaturkey@gmail.com

Lusaka Ticaret Müşavirliği

Mehmet Çetik

Adres: Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor
Plot 5208, United Nations Avenue, Longacres (P.O. Box 50450)

Lusaka / ZAMBIA

Tel : 00 260 / 211 25 90 12

Faks : 00 260 / 211 25 83 45

E-posta: lusaka@ekonomi.gov.tr